

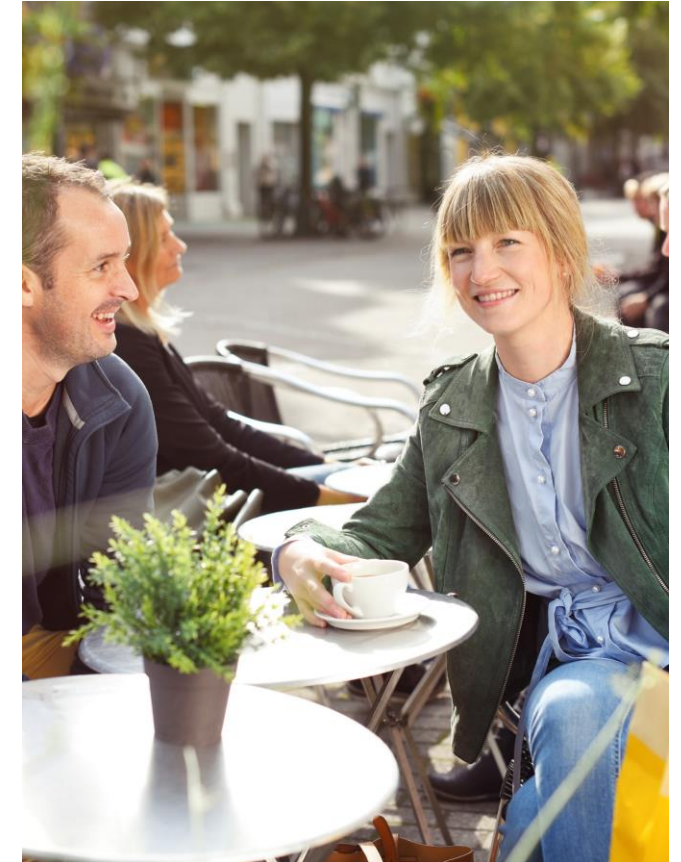
KDDs arbeid med sentrumsutvikling

Tore Leite, fagdirektør

TØI, 27. juni 2023

Byutvikling, sentrumsutvikling, stedsutvikling, knutepunktutvikling, områdesatsinger....

Aktuelle virkemidler

- Nasjonale føringer/lovarbeid
- Veiledning og verktøy
- Kunnskapsutvikling og formidling
- Pilotprosjekter
- Tilskuddsordninger

Foto: Stavanger kommune

Statlige føringer i dag

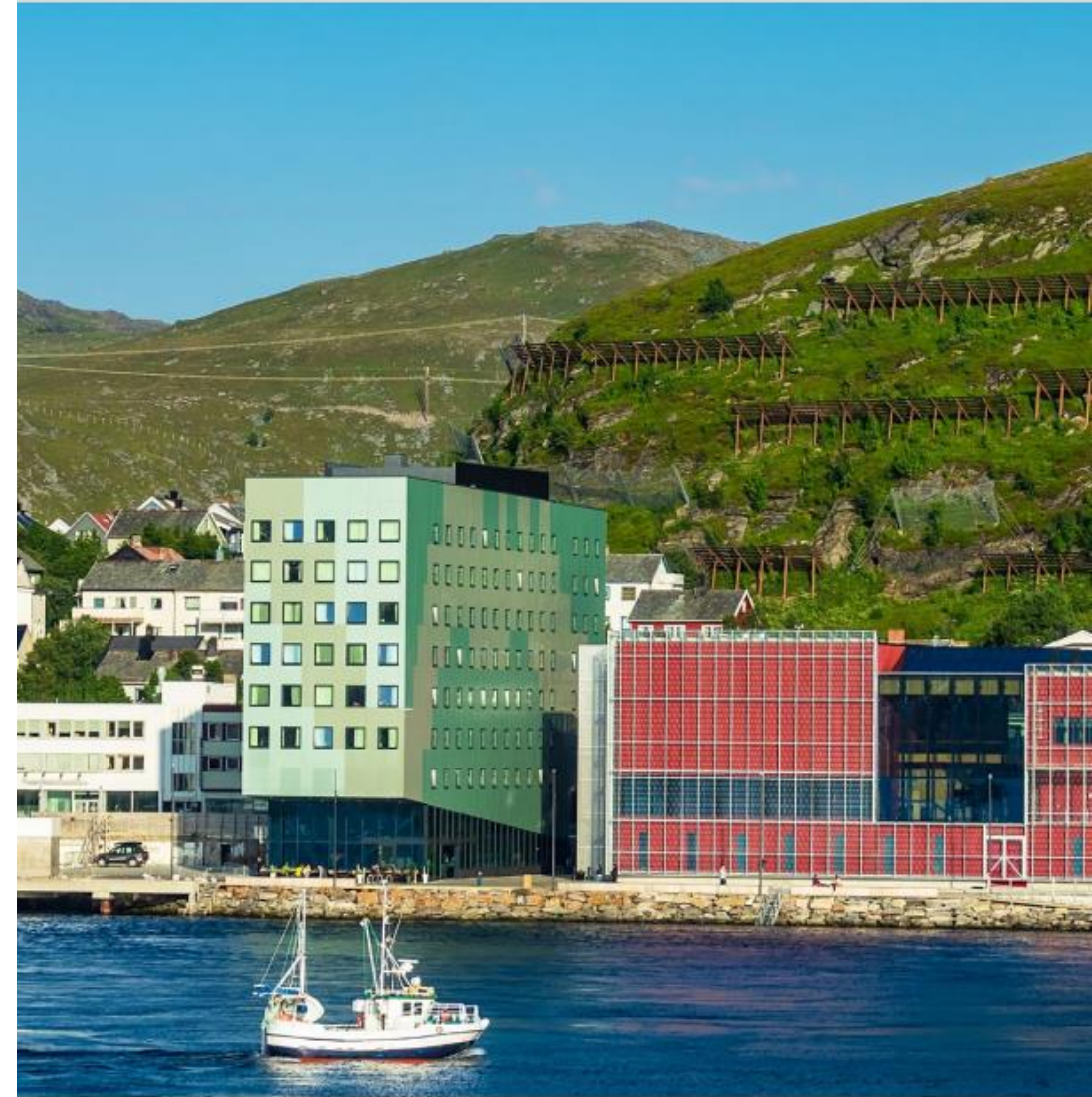
[Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027 \(regjeringen.no\)](#)

20. I byer og tettsteder lokaliseres boliger, næringsvirksomhet, arbeidsplasser, handel og tjenestetilbud slik at de bidrar til å styrke stedenes attraktivitet og bygger opp under sentrumsfunksjonene. Sentrumsområdene utvikles og følges opp i samarbeid med private aktører og innbyggerne.

Retningslinje 4.5 i [Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging - regjeringen.no](#)

Det skal legges til rette for at handelsvirksomhet og andre publikumsrettede private og offentlige tjenestetilbud kan lokaliseres ut fra en regional helhetsvurdering tilpasset eksisterende og planlagt senterstruktur og kollektivknutepunkter. Dette gjelder også for besøks- og arbeidsplassintensive statlige virksomheter. Virksomhetene må tilpasses omgivelsene med hensyn til størrelse og utforming.

De statlige planretningslinjene er under revidering

Nasjonale forventninger til regional og
kommunal planlegging 2023–2027

Vedtatt ved kongelig resolusjon 20. juni 2023

Veiledning/verktøy regjeringen.no

- Planlegging.no – fagtema i planlegging:
 - Fortetting, transformasjon og knutepunktutvikling
 - Samordnet areal- og transportplanlegging
 - Sentrumsutvikling
 - Byrom og møteplasser
 - Arkitektur, byggeskikk og estetikk.
 - m.fl.
- Temasider by- og stedsutvikling

By- og stedsutvikling

På disse sidene får du veiledning i hvordan du kan planlegge og utvikle byer og tettsteder til beste for innbyggere, næringsliv og miljøet. Du finner også verktøy og ressurser som kan være til nytte når du skal gjennomføre planene og tiltakene dine.

Planlegging for attraktiv by- og stedsutvikling

På denne siden finner du veiledning og ressurser til hjelp i planlegging av gode byer og steder. Du får også en oversikt over ulike aktørers ansvar og rolle i dette arbeidet.

Verktøy og ressursmiljøer

Her finner du beskrivelse av aktuelle verktøy og ressurser og lenker til veiledning og eksempler til nytte i by- og stedsutvikling. Du finner også en oversikt over et utvalg viktige, nasjonale ressursmiljøer.

Nasjonale tilskuddsordninger

Offentlige og private tilskuddsordninger kan være et supplement til kommunale budsjetter og private bidrag i arbeidet med å utvikle byer og tettsteder. Her finner du en oversikt over et utvalg nasjonale tilskuddsordninger med relevans for by- og stedsutvikling.

Mer om by- og stedsutvikling

Attraktiv by - Statens pris for bærekraftig by- og stedsutvikling

Bærekraftig arealutvikling i store byområder (byvekstavtaler)

Europarådets landskapspris

Nasjonale ressursmiljøer

Nettstedskart by- og stedsutvikling

Offentlig-privat samarbeid om attraktive og levende bysentrum

Områdesatsinger

Statlig lokaliseringspolitikk

Statens pris for byggkvalitet

Temaartikkel: Modell for offentlig-privat samarbeid om sentrumsutvikling – pilot CID Stavanger

- Bygget på erfaringer fra mangeårig sentrumssamarbeid i Stavanger
- Pilotprosjekt under tilskuddsordninger for hhv. Plansatsing store byer og Byvekstavtaler
- Inspirasjon og gode råd for hvordan kommuner og private aktører kan lykkes med et målrettet, systematisk og langsiktig sentrumssamarbeid

The screenshot shows the website 'Regjeringen.no' with a search bar and navigation menu. The main article is titled 'Offentlig-privat samarbeid om attraktive og levende bysentrum' and is dated 25.04.2023. The article text discusses the goal of inspiring municipalities and business associations to establish long-term, systematic cooperation. A video player is embedded in the article, showing a woman speaking. Below the video, there is a caption: 'Se video der offentlige og private sentrumsaktører i Stavanger deler sine...'. On the right side of the page, there is a sidebar with 'Kommunal- og distriktsdepartementet' and 'TEMA' buttons for 'By- og stedsutvikling', 'Plan, bygg og eiendom', and 'Planlegging'. There is also a 'RELATERT' section with links to 'Verktøy og ressursmiljøer' and 'Sammen om sentrum Rapport | 17.12.2019'. At the bottom right, there is a 'KONTAKT' section with contact information for the planning department.

Pilotprosjekter og tilskuddsordninger

- 2023: Tilskuddsordning for kompetansetiltak innen plan, kart og geodata (4,2 mill.)
- Tidligere tilskuddsordninger: Plansatsing store byer og arbeid med byvekstavtaler – også til sentrumstiltak (ref. CID)

Kunnskapsutvikling- og formidling, noen eks:

- Lokalisering av handel og service - styring gjennom planlegging etter plan- og bygningsloven (Civitas, 2022)
- Mikrourbanisme på norsk – Eksempelsamling (TØI, 2022)
- Attraktiv by-prisen - eksempelsamling: Forbilder fra 2015-2022 (NAL, 2022)
- Bokvalitet og høy tetthet - hvordan kombinerer vi de to? Gode eksempler: Gottlieb Paludan Architects, m.fl. 2021)
- Omsetningsutvikling i varehandel og tjenesteyting i et utvalg norske byer for perioden 2008-2018 (Vista Analyse, 2020)
- Eksempelsamling: Sammen om sentrum (NIBR, 2019)
- Hva kan gjøres for å styrke sentrums attraktivitet som etableringsarena for handel og service? (TØI, 2014)

Lokalisering av handel og service

Styring gjennom planlegging etter plan- og bygningsloven

November 2022

Handelen er i endring!

- Veksten i handel i disse årene i hovedsak skjer i handels- og servicesoner utenfor kommunenes sentrumssoner.
- Betydelig endring av handelskonseptene
- Kjøpesenterhandel går noe ned og erstattes av handel av brede vareutvalg på store butikkarealer, såkalte "big boxes»
- Internetthandel er en driver for store endringer innenfor handelsstrukturen

«Hele kjeden av transport, distribusjon, utstilling, service og varens plassering er i endring. De stadige endringene gjør det utfordrende for planleggere og politikere å velge en framtidsrettet planstrategi»

Rapport 2020/15 | Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Omsetningsutvikling i varehandel og tjenesteyting i et utvalg norske byer for perioden 2008-2018. Oppdatert versjon.

Hva skjer med handelen framover?

- Handel er et nullsumspill!
- Er bysentra mer robuste enn eksterne handelssentra?
- Internetthandel i mindre grad en trussel mot sentrumshandelen?
- Klimaoppdraget som forsterket premiss for lokalisering av handel?

[America's abandoned malls: Eerie photos from Seph Lawless - CNN Style](#)

Kommunal- og
distriktsdepartementet

Arts

Inside America's eerie abandoned malls

Published 17th March 2020

10 / 12 - The site of Ohio's Randall Park Mall, where Lawless spent time as a child, has since been used for an Amazon warehouse. Seph Lawless

Written by
Jacqui Palumbo, CNN

When photographer [Seph Lawless](#) was growing up, he spent much of his childhood in the massive Randall Park Mall in North Randall, a village just outside of Cleveland, Ohio.

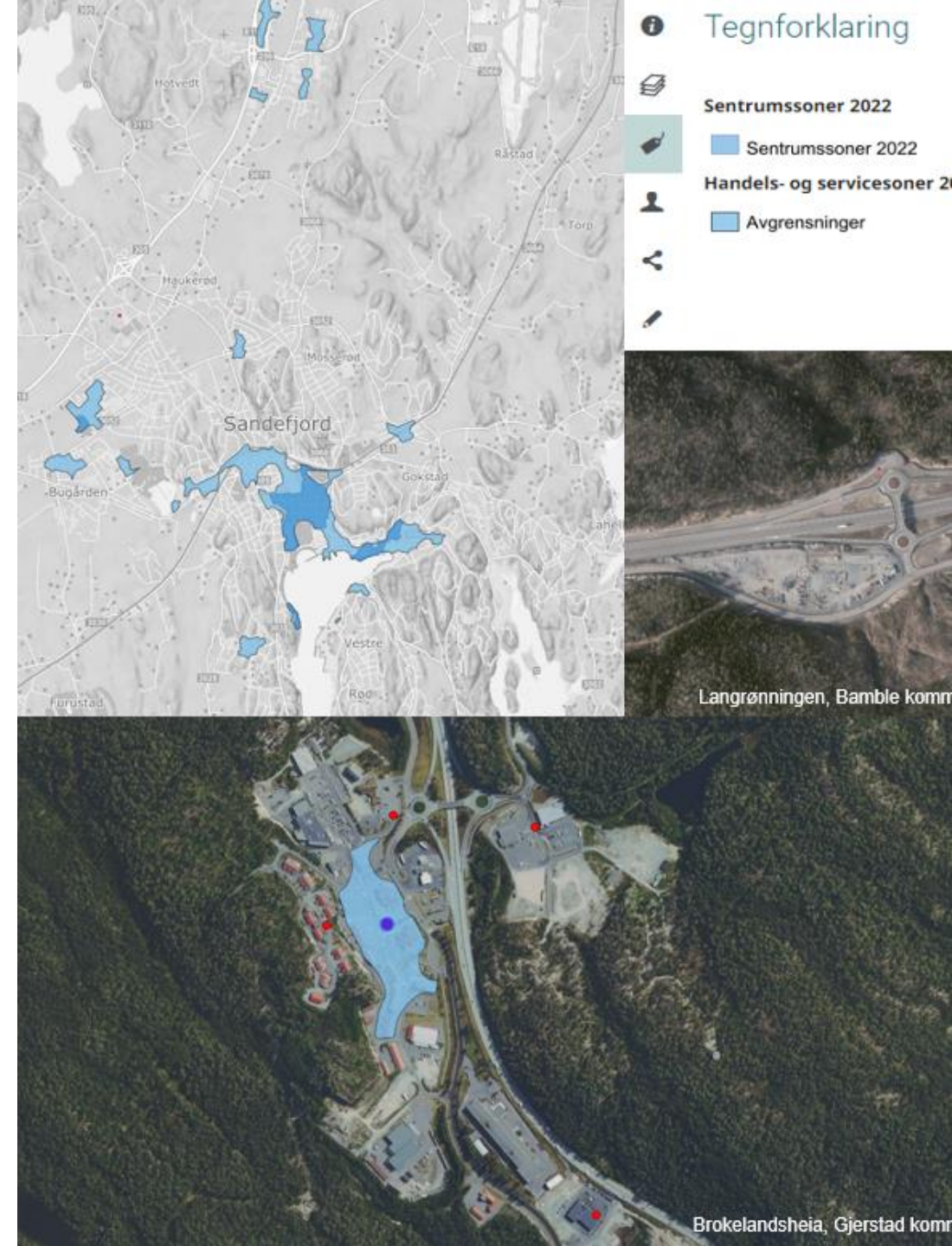
"Some of my earliest memories there were hanging out with my friends, going to the arcade and window shopping," he said over the phone. "Malls were

CNN travel

Handel er mer en handel!

- Handel er en viktig driver for sentrumsutvikling
- Lokalisering av handel og tjenester i kommunen påvirker sentrum i stor grad!
- Kommunene har gjennom pbl stort handlingsrom for å bestemme utviklingen

[Om kunsten å ta livet av en by | Plan \(idunn.no\)](https://idunn.no)

Trenger vi en bygulvpolitikk?

